

EVOLUCIÓ DEL PODER ADQUISITIU DELS SALARIS A ANDORRA

-NOTA DE TREBALL PER A LA REUNIÓ TÈCNICA DEL CONSELL

ECONÒMIC I SOCIAL DEL 14 D'OCTUBRE DE 2022-

Plantejament general

La present nota de treball, elaborada per la Confederació Empresarial Andorrana, analitza l'evolució del poder adquisitiu dels salaris a Andorra durant les dues primeres dècades del segle XXI (període 2001-2021/2022) a partir de les dades publicades pel Departament d'Estadística del Govern.

S'ha procedit a una anàlisi comparativa dels salaris mínim i mitjà amb les dades oficials de l'IPC publicades cada any al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra. Aquesta anàlisi permet comparar l'evolució real que el salar mínim i el salari mitjà han tingut al país amb l'evolució -podríem dir- "teòrica" que aquests dos salaris haurien d'haver tingut si cada any se'ls hagués aplicat un increment (o decrement, els anys d'IPC negatiu) en funció de la inflació.

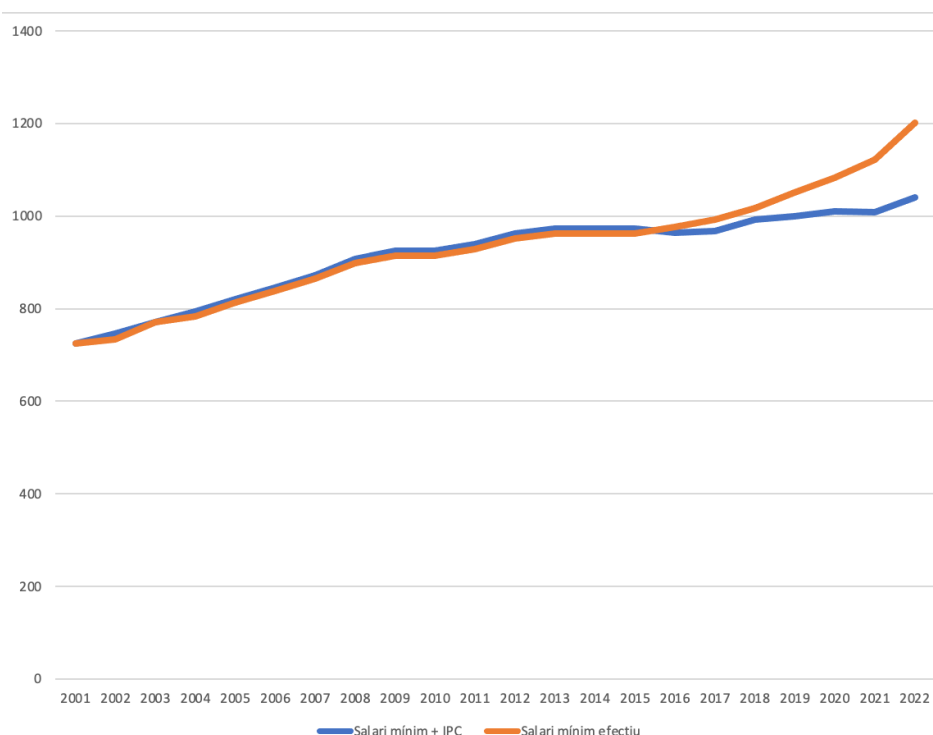
El resultat, stricto sensu, és una comparació de l'evolució dels salaris respecte de la inflació. Aquest mètode no pretén ser l'únic vàlid per calcular l'evolució del poder adquisitiu dels salaris, ja que l'IPC no deixa de ser un estàndard general i -a tall d'exemple- no evoluciona igual la cistella de la compra d'un salari de 1.500 euros -cistella que estarà integrada principalment per productes de primera necessitat- que la d'un salari de 5.000 euros.

En qualsevol cas, a criteri de la CEA i amb les dades estadístiques de què es disposa, aquest sistema de càlcul és el més aproximat a la realitat.

Evolució del poder adquisitiu del salari mínim (2001-2022)

El 2001 el salari mínim se situava en 725,06 euros mensuals per a una jornada completa de 40 hores setmanals. Durant els tres primers lustres del segle, el salari

mínim va evolucionar en paral·lel -fins i tot lleugerament per sota- de la inflació. Si cada any apliquem al salari mínim la variació corresponent a l'IPC oficial per a aquell any (és a dir, l'IPC del 31 de desembre de l'any immediatament anterior), ens trobem amb què el salari mínim el 2015 hauria d'haver estat de 972,55 euros mensuals i que el salari mínim real es va situar aquell any lleugerament per sota, en els 962 euros mensuals.

Quadre 1. En blau: Evolució del salari mínim “teòric” (salari mínim de l’any base 2001 + variacions IPC). En taronja: Evolució del salari mínim efectiu.

Aquesta tendència a l'estancament -o fins i tot a una lleugera disminució- del poder adquisitiu del salari mínim es va començar a revertir el 2016, primer any en què el Govern -amb l'objectiu de complir amb el mandat de la Carta Social Europea de situar el salari mínim en el 60% del salari mitjà- va començar a incrementar el salari mínim per sobre de la inflació.

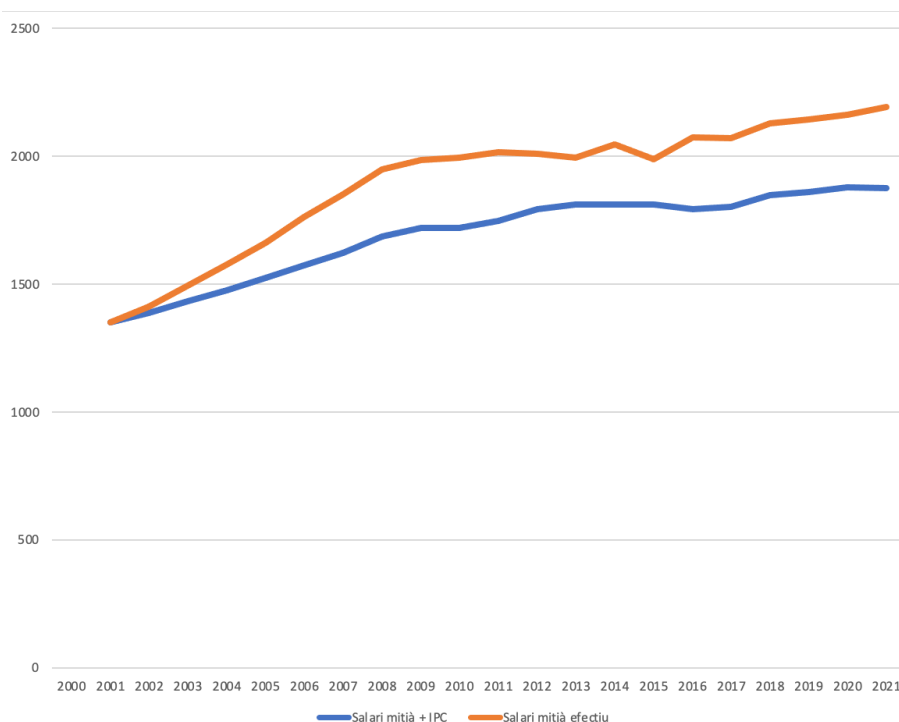
La CEA ha donat suport a la política d'increments graduals del salari mínim per sobre de l'IPC, sempre i quan es revisi anualment per garantir la competitivitat empresarial.

El salari mínim ha passat de 725,06 euros mensuals el 2001 a 1.201,20 euros mensuals el 2022, fet que representa un increment del 65,7%. L'IPC per a aquest

mateix període (2001-2022) és del 43,6%. Per tant, **el salari mínim a Andorra en el període 2001-2022 ha crescut per sobre de la inflació i el seu poder adquisitiu ha augmentat en un 22,1%.**

Evolució del poder adquisitiu del salari mitjà (2001-2021)¹

A l'inici del segle XXI, l'any 2001, el salari mitjà se situava a Andorra en els 1.349,03 euros mensuals. Durant els primers vuit anys del segle, el salari mitjà va créixer de forma constant per sobre de la inflació. Fins i tot durant els primers anys de la crisi econòmica i financera (entre el 2008 i el 2012) el salari mitjà va continuar augmentant i només va registrar variacions negatives el 2013 i 2015 i un estancament el 2017. Cal tenir en compte que aquells també van ser anys d'una inflació nul·la o negativa.

Quadre 2. En blau: Evolució del salari mitjà “teòric” (salari mitjà de l’any base 2001 + variacions IPC). En taronja: Evolució del salari mitjà efectiu.

¹ En el cas del salari mitjà, l’anàlisi comparativa només arriba fins al 2021 per tractar-se del darrer any complet de la sèrie. Cal fer notar que, a diferència del salari mínim -que és una magnitud constant fixada per decret-, el salari mitjà experimenta variacions al llarg de l’any, notablement el mes de desembre.

Si al salari mitjà de l'any 2001 (1.349,03 euros mensuals) li haguéssim aplicat cada any la variació de l'IPC, el 2021 hauríem tingut un salari mitjà de 1.874,97 euros mensuals. En canvi, el salari mitjà real es va situar el 2021 en els 2.193,05 euros, més de 300 euros per sobre del que resultaria d'aplicar estrictament l'efecte de la inflació.

Entre el 2001 i el 2021 l'IPC va experimentar un augment del 39%, mentre que el salari mitjà va augmentar en el mateix període un 62,6%. Per tant, **el salari mitjà a Andorra en el període 2001-2021 va créixer per sobre de la inflació i el seu poder adquisitiu va augmentar en un 23,6%.**

Evolució del salari mitjà en els sectors més rellevants (2001-2021)

El gener del 2022, els deu sectors de l'economia andorrana amb major nombre de persones assalariades eren, per ordre decreixent, els següents: Comerç al detall i reparació de vehicles a motor (8.722 assalariats), activitats immobiliàries i serveis empresarials (6.275 assalariats), hoteleria (5.992 assalariats), administració pública (4.337 assalariats), activitats socials i serveis personals (4.337 assalariats), construcció (3.760 assalariats), activitats sanitàries i veterinàries i serveis socials (2.461 assalariats), sistema financer (1.710 assalariats), indústria manufacturera (1.549 assalariats) i llars que ocupen personal domèstic (1.042 assalariats).

Les dades recollides pel Departament d'Estadística permeten afirmar que en el període 2001-2021 el salari mitjà de tots aquests sectors va créixer per sobre de la inflació. Si la inflació acumulada de les dues primeres dècades del segle XXI se situa en el 39%, en el cas del comerç al detall l'augment del salari mitjà va ser del 56%; en el sector immobiliari i de serveis empresarials, del 67%; en l'hoteleria, del 48%; en l'administració pública, del 49%; en les activitat socials i serveis personals, del 47%; en la construcció, del 57%; en les activitats sanitàries veterinàries i socials, del 62%; en el sistema financer, del 64%; en la indústria manufacturera, del 58%; i en les llars que ocupen personal domèstic, del 88%.

	2001	2021	Variació
Comerç al detall i reparació vehicles	1.202€/mes	1.872€/mes	+56%
Immobiliari i serveis empresarials	1.265€/mes	2.116€/mes	+67%
Hoteleria	1.035€/mes	1.528€/mes	+48%
Administració Pública	1.785€/mes	2.664€/mes	+49%
Activitats socials i serveis personals	1.196€/es	1.759€/mes	+47%
Construcció	1.417€/mes	2.220€/mes	+57%
Activitats sanitàries i veterinaris i ss	1.462€/mes	2.364€/mes	+62%
Sistema financer	2.902€/mes	4.761€/mes	+64%
Indústria manuf.	1.1413€/mes	2.240€/mes	+58%
Llars que ocupen personal domèstic	768€/mes	1.442€/mes	+88%
Global	1.349€/mes	2.193,05€/mes	+63%
IPC	100	139	+39%

Quadre 3. Evolució del salari mitjà dels deu sectors amb majors nombre d'assalariats de l'economia andorrana comparada amb l'evolució global del salari mitjà i amb l'evolució de l'IPC per al període 2001-2021. En groc, sectors amb salari mitjà inferior al salari mitjà global i en verd, sectors amb salari mitjà superior al salari mitjà global.

L'anàlisi sectorial de l'evolució del salari mitjà permet constatar que **l'evolució positiva del poder adquisitiu dels salaris arriba a tots els sectors de l'economia**, tant en aquells sectors amb un salari mitjà per sobre del salari mitjà global com en aquells sectors amb un salari mitjà inferior al salari mitjà global.

El sector que ha vist menys incrementat -en termes percentuals- el seu salari mitjà ha estat el de les activitats socials i serveis personals, amb un augment entre el 2001 i el 2021 del 47%. Tot i ser l'augment més moderat, es va situar vuit punts percentuals per sobre l'IPC per al mateix període, que va ser del 39%.

Salari mitjà: una prospecció al 2022

El 2022 està essent un any de canvi accelerat pel que fa a la tendència inflacionista de les economies europees i americanes. Després de més d'una dècada d'inflació molt moderada i fins i tot puntualment negativa, l'any va començar amb un IPC del 3,3%, la xifra més alta des del 2007. La represa accelerada de l'activitat i del consum després de la pandèmia, la disrupció en les cadenes logístiques i la incapacitat de l'oferta agregada per assolir el ràpid creixement de la demanda, estaven darrera d'aquest canvi de tendència. També s'apunten altres causes més a llarg termini, com és el fet que d'ençà de la crisi del 2008, els bancs centrals dels països occidentals havien injectat liquiditat a l'economia de manera reiterada i massiva.

Aquest escenari es va agreujar de forma considerable arran de la invasió russa d'Ucraïna, el febrer d'enguany, amb el consegüent augment dels preus de l'energia. Tot plegat ha configurat un escenari inflacionista que Occident no havia vist des de les dècades de 1970 i 1980.

A Andorra, del 3,3% de principis d'any es va arribar a un màxim d'augment de l'IPC del 7,4% el juny passat. Des d'aleshores, la variació anual de l'IPC ha anat davallant de forma moderada fins a situar-se en un 6,8% al setembre.

Un context inflacionista com l'actual podria revertir el creixement del poder adquisitiu dels salaris constatat al llarg de les darreres dècades. Tot i així, les dades de què disposem indiquen més aviat el contrari: Els salaris a Andorra han continuat creixent a un ritme superior al de la inflació.

L'últim mes del qual disposem de dades es el juny passat, que coincideix amb el punt àlgid de la inflació. El salari mitjà global al juny va ser de 2.348,07 euros, un 10,2% per sobre del salari mitjà global del juny del 2021, situat en 2.129,71 euros. **L'augment del salari mitjà, del 10,2% és netament superior a l'augment de l'IPC per a aquell mateix mes, situat en el 7,4%.**

Si duem a terme una anàlisi sectorial de les retribucions, podem constatar que durant la primera meitat de l'any l'augment del salari mitjà s'ha produït en gairebé tots els sectors per sobre de la inflació. Només tres sectors van registrar el juny un augment

del salari mitjà inferior a la inflació: la indústria manufacturera (amb un 4,2% d'augment), l'administració pública (amb un 4,6% d'augment) i les activitats sanitàries i veterinàries i serveis socials (amb un 4,6% d'augment).

	Juny 2021	Juny 2022	Variació
Comerç al detall i reparació vehicles	1.896,46€/mes	2.138,46€/mes	+12,8%
Immobiliari i serveis empresarials	2.047,91€/mes	2.260,83€/mes	+10,4%
Hoteleria	1.438,92€/mes	1.668,01€/mes	+15,9%
Administració Pública	2.473,46€/mes	2.586,98€/mes	+4,6%
Activitats socials i serveis personals	1.760,86€/es	2.089,46€/mes	+18,7%
Construcció	2.242,43€/mes	2.428,26€/mes	+8,3%
Activitats sanitàries i veterinaris i ss	2.225,45€/mes	2.328,76€/mes	+4,6%
Sistema financer	4.091,85€/mes	5.180,04€/mes	+26,6%
Indústria manuf.	2.265,12€/mes	2.359,67€/mes	+4,2%
Llars que ocupen personal domèstic	1.429,53€/mes	1.551,60€/mes	+8,5%
Global	2.129,71€/mes	2.348,07€/mes	+10,2%
IPC	100	107,4	+7,4%

Quadre 4. Evolució del salari mitjà dels deu sectors amb majors nombre d'assalariats de l'economia andorrana comparada amb l'evolució global del salari mitjà i amb l'evolució de l'IPC per al període juny 2021-juny 2022. En vermell, sectors amb un creixement del salari mitjà inferior a la inflació; en verd, sectors amb un increment del salari mitjà superior a la inflació.

Apunts sobre la regulació salarial

Per bé que la informació disponible sobre el 2022 és encara parcial -tant pel que fa a salari com pel que fa a l'IPC- les dades dels sis primers mesos de l'any permeten

constatar una tendència a l'alça del salaris, un augment del salari mitjà superior a l'augment de l'IPC i un augment del poder adquisitiu dels salaris en tots els sectors de l'economia, exceptuant la indústria manufacturera, l'administració pública i les activitats sanitàries i veterinàries i serveis socials.

En el període 2001-2021 l'únic salari regulat -en aquest cas per decret- era el salari mínim, sense que s'hagués acordat en cap moment cap augment forçós de la resta de salaris, que quedaven a l'arbitri de l'autorregulació del mercat de treball. Tot i així, **l'augment del salari mitjà durant aquest període (62,6%) va ser superior a l'augment del salari mínim per al mateix període (54,7%)². Per tant, l'autorregulació del mercat es va traduir en un augment superior del salaris que no pas la regulació per decret.**

El 2022 ha estat el primer any en què el Consell General ha acordat, mitjançant una llei aprovada la primavera passada, un augment salarial forçós de tots aquells salaris situats entre el salari mínim i el salari mitjà. Aquest augment es corresponia amb l'IPC oficial per al 2022, fixat en el 3,3% el desembre del 2021.

Tot i així, tots els sectors de l'economia han vist incrementat el seu salari mitjà per sobre d'aquesta xifra (un 10,2% de mitjana). Fins al punt que, excepte en els tres sectors suara esmentats, el salari mitjà de tots els sectors va créixer durant la primera meitat de l'any per sobre del pic màxim de la inflació (7,4%).

No debades, dos dels tres sectors en què l'increment salarial al juny se situava per sota de la inflació són l'administració pública i els serveis sanitaris i veterinaris i serveis socials. El primer és un sector plenament regulat, en què els increments salarials es fixen en la llei del pressupost; el segon -tot i ser més divers- també té un nombre important de treballadors els salari dels quals està regulat des del sector públic.

El fet que l'administració pública -i sectors assimilats- experimentés al juny un augment del salari mitjà per sota de la inflació té una explicació plausible: el Govern i el Consell van fixar en un 3,3% l'augment salarial a principis d'any.

² El salari mínim el 2021 va quedar fixat en 1.121,47 euros, respecte els 725,06 euros del 2001.

El fet que la gran majoria d'activitats del sector privat hagin experimentat un augment del salari mitjà superior a la inflació també té una explicació lògica: En un context desregulat (o menys regulat), la demanda -el salari que les empreses estan disposades a pagar- s'adequa més ràpidament a l'oferta -el salari que els assalariats reclamen- i experimenta una tendència a l'alça en un escenari marcat per la inflació i per la manca de mà d'obra.

D'altra banda, els augments lineals de salaris, com els que el Govern acorda cada any en el decret regulador del salari mínim i com els que el Consell va acordar la primavera passada per als salaris situats entre el mínim i el mitjà, són el procedir habitual en sectors com l'administració pública, en què les vies de millora salarial són més limitades que en el sector privat.

En canvi, en la majoria d'activitats privades les millores en la retribució són possibles per diverses vies: Per la via de la negociació entre empresa i assalariat, especialment en un context en què la demanda del mercat de treball supera amb escreix l'oferta; per la via de la negociació col·lectiva -tasca per a la qual la CEA i les associacions sectorials que en formen part estan preparades-; per la via dels incentius i altres retribucions variables; i per la via d'un increment de la jornada laboral efectiva amb la realització d'hores extres.

Tot plegat ens permet afirmar que les regulacions salarials i els increments lineals acordats de forma indiscriminada funcionen millor en el sector públic que en el sector privat. I que la regulació del propi mercat de treball funciona millor -en el sector privat i en termes absoluts- que la regulació per decret.